

26 800 X

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2000 (incl. NAVO)

VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR DEFENSIE¹

Vastgesteld: 6 maart 2000

Het voorbereidend onderzoek gaf slechts de leden van de fractie van **GroenLinks** aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

1. Shirbrig, UNSAS & staand VN-leger, Shirbrig wordt in 2000 aan de VN ter beschikking gesteld. Binnen 15–30 dagen kan op basis van hoofdstuk VI opgetreden worden. In dat verband werden de volgende vragen gesteld:
 - 1 Welke landen doen mee aan deze brigade?
 - 2 Is de termijn van 15–30 dagen niet te lang?
 - 3 Aan welke conflicten in het verleden en in toekomst wordt gedacht bij het gebruik van Shirbrig?
 - 4 Zijn er discussies om Shirbrig ook voor artikel VII in te zetten? Zo nee, waarom niet?
2. UNSAS zou uit 86 landen bestaan. De leden van de fractie van GroenLinks wensten op dit onderwerp de volgende vragen te stellen:
 - 1 Welke Europese landen doen mee aan UNSAS?
 - 2 Valt vanuit het UNSAS-aanbod aan de VN (op den duur) een goed samenwerkend geheel samen te stellen? Wordt dit gewenst?
 - 3 Zit er veel overlap in het Europese aanbod voor UNSAS?
 - 4 Hoe kan de VN ervoor zorgdragen dat sterke overlap wordt voorkomen?
3. Het permanente staande VN-vredesleger van globaal 5000 militairen lijkt niet meer op de politieke agenda te staan. Daarom stelden deze leden de volgende vragen:
 - 1 Laat de situatie in Oost Timor niet zien, dat zo'n vredesmacht, die snel (d.w.z. binnen 48 uur) kan optreden, nog steeds een na te streven ideaal is?
 - 2 Is Nederland voornemens zich hiervoor te blijven inzetten?
 - 3 Is het kabinet bereid documenten te overhandigen die licht werpen op de vraag hoe de initiatiefnemers destijds dit plan operationeel hadden uitgewerkt?

¹ Samenstelling:

Eversdijk (CDA), Van Gennip (CDA), Pitstra (GL), Van Eekelen (VVD), voorzitter, Dees (VVD), Hirsch Ballin (CDA), Ruers (SP), Terlouw (D66), Wolfson (PvdA), De Vries (RPF/GPV), plv.vorzitter, Rosenthal (VVD) en Doesburg (PvdA).

4. Er wordt, nu met steun van de Europese top, volop gewerkt aan het DCI (Defense Capability Initiative). Het kwam deze leden voor dat er binnen de NAVO bepaald niet efficiënt wordt gepland. Zij stelden derhalve de volgende vragen:
 - 1 Is het juist, dat de EU-landen binnen de NAVO een budget van 60% van de omvang van de Amerikaanse bijdrage leveren en slechts 10% van de capaciteit bezitten?
 - 2 Wordt dit veroorzaakt door nationale ambities, nationale defensie-industriën en allerlei stokpaardjes van aparte legeronderdelen?
 - 3 Geeft dit niet aan, dat een hoger budget voor Defensie prematuur is en dat eerst efficiënter samengewerkt moet worden en taak-specialisatie nagestreefd moet worden?
 - 4 In de EVDI-discussies wordt steeds gesteld, dat «onnodige» duplicaties vermeden moeten worden. Is er inmiddels een definitie van «onnodig»?
 - 5 Wordt in de EVDI-discussies serieus overwogen, dat de EU een militaire interventie zou kunnen uitvoeren waar de VS tegen is? Waar wordt dan aan gedacht?

5. Vervolgens stelden de leden van de fractie van GroenLinks een serie vragen met betrekking tot kernwapens op grond van de volgende overwegingen.
 In april begint in New York de toetsingsconferentie van het Non-Proliferatie Verdrag (NPV). Gezien het geringe resultaat van de tussenliggende «prepcoms» wordt door vele deskundigen ernstig getwijfeld aan de bereidheid van de kernwapenstaten om verdere stappen te ondernemen in de richting van nucleaire ontwapening. De volgende ontwikkelingen hebben hiertoe bijgedragen:
 - a. beloftes gemaakt tijdens de NAVO-top in april 1999 om alternatieven voor het nucleaire beleid te bekijken, hebben slechts geresulteerd in paragraaf (44) in het officiële communiqué van de ministersvergadering van de Noord-Atlantische Raad.
 Er lijkt vóór december 2000 niets op dit gebied te gebeuren.
 Bovendien houdt Nederland nog steeds vast aan haar kernwapentaak (de kernbommen op Volkel), waarmee Nederland een boodschap de wereld instuurt die haaks staat op de vaak beleden zorgen over nucleaire ontwapening;
 - b. de afwijzing door de Amerikaanse Senaat van het CTBT (kernstopverdrag), waardoor de inwerkingtreding van dat verdrag onmogelijk wordt gemaakt;
 - c. de plannen van de Amerikaanse regering om een antiraketschild aan te leggen waardoor het ABM verdrag aangetast wordt;
 - d. de nieuwe Russische strategische doctrine, waarin het belang van kernwapens toeneemt;
 - e. de stagnatie in het START II en III proces, terwijl er geen zicht is op unilaterale nucleaire ontwapening;
 - f. de voortgezette hoge paraatheid van de kernwapenstrijdmachten van de kernwapenstaten; waardoor de wereld nog steeds aan de rand van de nucleaire afgrond balanceert;
 - g. de voortgezette kernwapenwedloop in Zuid Azië, waarin de «voorbeeldfunctie» van de kernwapenstaten en hun bondgenoten (zoals de NAVO-lidstaten voor de VS) een belangrijke rol spelen.
 Zij vroegen:
 - 1 Deelt de minister de zorgen voor deze ontwikkelingen? Zo ja, is hij bereid om nog voor de NPV conferentie aan te dringen op veranderingen in het beleid van de kernwapenstaten?
 Wil hij;
 - 2 Aandringen op onderhandelingen over de terugtrekking van de Amerikaanse kernbommen van Europees grondgebied, eventueel als onderdeel van de START III onderhandelingen?

- 3 Erop aandringen dan de NAVO de paragraaf-32 procedure versnelt?
 - 4 Aandringen op het «de-alerten» van de strategische kernwapenarsenalen van de kernwapenstaten?
 - 5 Zijn eerder in de Kamer geuite afkeer van het VS antiraketschild ook overbrengen aan de Amerikaanse regering?
 - 6 Aandringen op zowel de ratificatie van het CTBT door de Amerikaanse Senaat als van START II door de Russische Doema?
6. Op 24 februari jl. werd bekend gemaakt, dat – in het kader van het «Stockpile-steward programme» – de Amerikanen nieuwe kernwapens aan het ontwikkelen zijn. Het betreft thermonucleaire wapens, die zonder testen kunnen exploderen. Zij vroegen dientengevolge:
 - 1 Zou de regering deze ontwikkeling kunnen bevestigen?
 - 2 Hoe verhoudt zich de bovengenoemde bekendmaking tot de eerdere mededelingen dat het «Stockpile-steward programme» slechts op onderhoud van de bestaande systemen is gericht?
 7. De leden van de fractie van GroenLinks achtten de Defensienota en de begroting doordeesemd met de ervaringen uit de oorlog in Kosovo. Zij misten echter een serieuze evaluatie door het kabinet. Zij stelden daarom de volgende vragen:
 - 1 Wat is de stand van zaken met betrekking tot deze evaluatie?
 - 2 Wat is de oorzaak van de vertraging?
 - 3 Wordt de kritische studie van Clingendael hierbij betrokken? Of wordt de publicatie van het aangekondigde boek van Rob de Wijk afgewacht?
 - 4 Wordt precies aangegeven welke (aanvankelijke) doelen wel of niet zijn bereikt?
 - 5 Wordt de consequentie van de verslechterende relatie met de Russische Federatie ook betrokken in deze evaluatie?
 - 6 Wordt de milieuschade in de evaluatie besproken?
 - 7 Komt de (wan)verhouding civiele doelen en militaire doelen aan de orde?
 - 8 Wordt het uitsluiten van grondtroepen besproken?
 8. In een uitzending van het VPRO programma «Argos» (18 feb. jl) zijn sterke aanwijzingen boven tafel gekomen dat er vorig jaar bij de beëindiging van de Kosovo-oorlog plannen waren om Britse en Amerikaanse troepen naar Pristina te sturen om de Russische troepen die onderweg waren, voor te zijn. Daarmee zou een ernstige confrontatie met Rusland worden geriskeerd. Zij vroegen of de minister de bedoelde aanwijzingen kon bevestigen. En zo ja, of Nederland ook was betrokken bij deze operatie?

Ruimtewapens

9. De Amerikaanse krijgsmacht treft voorbereidingen voor het militarisieren van de ruimte, zoals blijkt uit de plannen van het zogenaamde «Space Command». Daarmee worden naar de mening van deze leden lang-bestaande afspraken over het demilitariseren van de ruimte geschonden. Zij stelden de vraag of Nederland betrokken was bij deze programma's.

Vertrouwende, dat deze vragen tijdig zullen worden beantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over het onderhavige wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Van Eekelen

De griffier van de commissie,
Baljé